

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ САДІВНИЦТВА**

Кафедра соціально-гуманітарних і правових дисциплін

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Гарант освітньої програми

 О.С. Пушка

«1» 09 2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОСНОВИ ПРАВОЗНАВСТВА

Освітній рівень: бакалавр

Галузь знань: 20 «Аграрні науки та продовольство»

Спеціальність: 208 «Агроінженерія»

Освітня програма: «Агроінженерія»

Факультет: інженерно-технологічний

Робоча програма навчальної дисципліни «Основи правознавства» для здобувачів вищої освіти спеціальності 208 – «Агроінженерія» освітньої програми «Агроінженерія». Умань: Уманський НУС, 2020. 16 с.

Розробник: к.п.н., доцент Поліщук О.А.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри соціально-гуманітарних і правових дисциплін

Протокол від «25» 08 2020 року № 1

Завідувач кафедри Л. В. Машковська
«25» 08 2020 року

Схвалено науково-методичною комісією інженерно - технологічного факультету

Протокол від «01» 09 2020 року № 1.

Голова І.Л. Заморська
«01» 09 2020 року

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній рівень, назва освітньої програми	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 20 Аграрні науки та продовольство	Обов'язкова	
Модулів – 1	Спеціальність 208 – «Агроінженерія»	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		2-й	3-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання – реферат		Семестр	
Загальна кількість годин – 90		3-й	5-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи – 4	Освітній рівень: бакалавр Освітня програма «Агроінженерія»	Лекції	
		18 год.	4 год.
		Практичні, семінарські	
		28 год.	6 год.
		Лабораторні	
		год.	год.
		Самостійна робота	
44 год.	80 год.		
Індивідуальні завдання: ___ год.			
Вид контролю: залік			

2. Мета та завдання навчання дисципліни

Мета: формування у студентів глибоких теоретичних знань основних і понять національного права України, розуміння ними Конституції та чинного законодавства України, закономірностей побудови правової держави, формування в них високого рівня правової свідомості та правової культури, вміння тлумачити і правильно застосовувати нормативно-правові акти в практичній діяльності, грамотно оцінювати юридичні факти, вільно орієнтуватися в сучасному правовому полі.

Завдання: надати студентам систематичних знань з юридичних наук, виховання у них поважного ставлення до Конституції, законів та підзаконних актів України. Засвоєння специфічної фахової термінології, певного правового мінімуму знань з різних галузей права – неодмінна передумова майбутньої професійної діяльності фахівця в обставинах сучасного економічного життя.

Місце дисципліни в структурно-логічній схемі підготовки фахівців.

Навчальна дисципліна «Основи правознавства» є обов'язковою і має вагомe місце у структурно-логічній схемі підготовки фахівців і викладається після опанування дисципліни «Історія та культура України».

Компетентності:

Інтегральна компетентність: здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі агропромислового виробництва та у процесі навчання, що передбачає застосування визначених теорій та методів відповідної науки і характеризується певною невизначеністю умов і вимог.

Загальні компетентності:

ЗК1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;

ЗК2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя;

ЗК3. Цінування та повага до різноманітності та мультикультурності.

ЗК4. Здатність спілкуватися українською мовою як усно, так і письмово.

Програмні результати навчання:

ПРН1. Володіти гуманітарними, природничо-науковими та професійними знаннями; формулювати ідеї, концепції з метою використання у професійній діяльності;

ПРН3. Усвідомлювати цінність захисту незалежності, територіальної цілісності та демократичного устрою України;

ПРН10. Демонструвати повагу до етичних принципів, своєю поведінкою впроваджувати етичні норми взаємовідносин в колективі, які сприяють досягненню виробничої мети. Проявляти самостійність і відповідальність у роботі.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Основи теорії права та законодавства України.

Тема 1. Основи теорії права.

Місце і роль права в системі соціальних норм. Поняття та види соціальних норм. Право і мораль та їх відмінні ознаки. Поняття та ознаки права. Поняття і класифікація норм права. Система права. Загальна характеристика галузей права України. Джерела права. Закони і підзаконні нормативно-правові акти. Правосвідомість і правова культура.

Тема 2. Реалізація права.

Реалізація права: поняття та форми. Правовідносини: поняття та види. Правомірна поведінка, її ознаки та види. Поняття і основні ознаки юридичної відповідальності. Мета і функції юридичної відповідальності. Верховенство права і законність.

Змістовий модуль 2. Основні галузі права України

Тема 3. Основи цивільного права.

Загальна характеристика Цивільного кодексу України. Відносини, що регулюються цивільним правом.

Суб'єкти цивільного права. Громадяни (фізичні особи), їхні основні юридичні властивості як суб'єктів цивільно-правових відносин. Поняття і зміст цивільно-правової правоздатності і дієздатності громадян: повна, неповна, часткова. Обмеження дієздатність. Визнання громадянина недієздатним.

Спеціальна правосуб'єктність юридичних осіб. Органи юридичних осіб. Порядок виникнення, реорганізації та ліквідації юридичних осіб.

Право власності та його конституційний захист. Право власності в Україні.

Поняття цивільно-правової угоди та цивільно-правового договору.

Види цивільно-правових договорів. Окремі види договорів (договір купівлі-продажу, договір майнового найму (оренди), договір позики, договір доручення).

Поняття спадщини. Спадкування за законом та за заповітом.

Поняття та види строків позовної давності.

Тема 4. Основи сімейного права.

Загальна характеристика Сімейного кодексу України.

Поняття шлюбу, умови та порядок його укладення, Підстави та порядок розірвання шлюбу. Визнання шлюбу недійсним.

Майнові права подружжя.

Взаємні права та обов'язки батьків та дітей. Позбавлення батьківських прав.

Опіка, піклування. Усиновлення.

Тема 5. Основи земельного та екологічного права.

Земельне право та земельні правовідносини. Склад та цільове призначення земель України. Право власності на землю: поняття та зміст. Право оренди земельної ділянки. Набуття, реалізація і підстави припинення права власності та права користування на землю. Способи захисту прав на земельні ділянки. Відповідальність за порушення земельного законодавства.

Поняття і предмет екологічного права. Джерела екологічного права. Суб'єкти та об'єкти екологічного права. Механізм забезпечення екологічної безпеки. Юридична відповідальність за порушення екологічного законодавства.

Тема 6. Основи трудового права.

Загальна характеристика Кодексу законів про працю України. Колективний договір як джерело та інститут трудового права: поняття, зміст та порядок укладання.

Поняття, сторони, зміст трудового договору та трудові правовідносини.

Умови та порядок прийняття на роботу.

Переведення працівника на іншу роботу. Переміщення працівника на інше робоче місце.

Розірвання трудового договору з ініціативи працівника.

Розірвання трудового договору з ініціативи власника підприємства, установи, організації або уповноваженого ним органу.

Робочий час та його види.

Поняття та види часу відпочинку. Робочий час і час відпочинку неповнолітніх.

Поняття та зміст трудової дисципліни. Правила внутрішнього трудового розпорядку.

Види дисциплінарних стягнень та порядок їх накладення.

Матеріальна відповідальність працівників за шкоду, заподіяну з їх вини підприємству.

Порядок розгляду індивідуальних трудових спорів.

Тема 7. Основи адміністративного права.

Загальна характеристика кодексу України про адміністративні правопорушення.

Поняття адміністративного проступку.

Поняття адміністративної відповідальності.

Види адміністративних стягнень.

Адміністративна відповідальність неповнолітніх.

Тема 8. Основи кримінального права

Загальна характеристика Кримінального кодексу України.

Поняття злочину та його ознаки. Стадії вчинення злочину.
 Добровільна відмова від вчинення злочину.
 Співучасть у вчинення злочину. Види співучасників злочину.
 Види кримінальних покарань. Поняття неосудності.
 Кримінальна відповідальність неповнолітніх.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усьо -го	у тому числі					усьо - го	у тому числі				
		п	с	ла б	ін д.	с.р .		п	с	л а б	і н д	с.р .
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	1 1	1 2	13
Модуль 1. Основи правознавства												
Змістовий модуль 1. Основи теорії права та законодавства України												
Тема 1. Основи теорії права.	13	2	4			7	11,5	0,5	1			10
Тема 2. Реалізація права.	13	2	4			7	11,5	0,5	1			10
Разом за змістовим модулем 1	26	4	8			14	23	1	2			20
Змістовий модуль 2. Основні галузі права України												
Тема 3. Основи цивільного права.	11	2	4			5	11	0,5	0,5			10
Тема 4. Основи сімейного права.	11	2	2			5	11	0,5	0,5			10
Тема 5. Основи земельного та екологічного права.	13		4			5	11,5	0,5	1			10
Тема 6. Основи трудового права.	11	2	2			5	11,5	0,5	1			10
Тема 7. Основи адміністративного права.	10	2	2			5	11	0,5	0,5			10
Тема 8. Основи кримінального права.	10	2	4			5	11	0,5	0,5			10
Разом за змістовим модулем 2	66	14	20			30	67	3	4			60
Усього годин	90	18	28			44	90	4	6			80

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
Модуль 1. Основи правознавства			
Змістовий модуль 1. Основи теорії права та законодавства України			
1.	Тема 1. Основи теорії права.	4	1
2.	Тема 2. Реалізація права	4	1
Змістовий модуль 2. Основні галузі права України			
3.	Тема 3. Основи цивільного права	4	0,5
4.	Тема 4. Основи сімейного права.	2	0,5
5.	Тема 5. Основи земельного та екологічного права.	4	1
6.	Тема 6. Основи трудового права.	4	1
7.	Тема 7. Основи адміністративного права.	2	0,5
8.	Тема 8. Основи кримінального права.	4	0,5
	Разом	28	6

6. Самостійна робота студента

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
Змістовий модуль 1. Основи теорії права та законодавства України			
	Тема 1. Основи теорії права (базова та додаткова література). Самостійне опрацювання питань: 1. Система права. Загальна характеристика галузей права України. Правова свідомість і правова культура. Завдання: 2. Скласти схему системи законодавства України. <i>Реферат*</i> . [1,2,3,4,5,6,9,14]	7	10
	Тема 2. Реалізація права (базова та додаткова література) Завдання: 1. Назвати та охарактеризувати поняття: «правомірна поведінка», «правовідносини», «правопорушення», «юридична відповідальність». 2. Скласти схему видів юридичної відповідальності. <i>Реферат*</i> . [7,8,10]	7	10
Змістовий модуль 2. Основні галузі права України			
	Тема 3. Основи цивільного права (базова та додаткова література). Завдання: 1. Назвати види та ознаки фізичних та юридичних осіб.	5	10

	<p>2. Використовуючи Цивільний кодекс України, скласти схему форм власності в Україні.</p> <p>3. Скласти схему видів цивільно-правових договорів. <i>Реферат*</i>. [15,16,17,18]</p>		
	<p>Тема 4. Основи сімейного права (базова та додаткова література).</p> <p>Самостійне опрацювання питань:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Підстави та порядок розірвання шлюбу. Визнання шлюбу недійсним. 2. Позбавлення батьківських прав. 3. Опіка, піклування, усиновлення. <p>Завдання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Скласти шлюбний договір. <p><i>Реферат*</i>. [15,16,17,18]</p>	5	10
	<p>Тема 5. Основи земельного та екологічного права (базова та додаткова література).</p> <p>Самостійне опрацювання питань:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Приватизація земельних ділянок. 2. Правові засади ринкового обігу земельних ділянок. 3. Механізм забезпечення екологічної безпеки. <p>Завдання:</p> <p>Проаналізувати:</p> <ul style="list-style-type: none"> - проблеми імплементації міжнародних еколого-правових норм в екологічне законодавство України; - проблеми адаптації національного екологічного законодавства до екологічного законодавства Європейського Союзу; - місце роз'яснень вищих судових інстанцій щодо застосування екологічного законодавства у системі джерел екологічного права. <p><i>Реферат*</i>. [25,26,27,28,29,30,31]</p>	5	10
	<p>Тема 6. Основи трудового права (базова та додаткова література).</p> <p>Самостійне опрацювання питань:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Трудові спори: поняття і класифікація. 2. Комісії по трудових спорах: їхня організація та компетенція. 3. Порядок розгляду трудових спорів у комісіях по трудових спорах. 4. Порядок прийняття, оскарження та виконання рішення комісії по трудових спорах. 5. Розгляд трудових спорів у суді. 6. Справи, що підлягають безпосередньому розгляду в суді. <p>Рішення органів по розгляду трудових спорів про поновлення працівника на роботі та розв'язанні інших,</p>	5	10

	<p>пов'язаних з ним питань. 7. Колективні трудові спори та порядок їхньої вирішення Завдання: 1.Скласти схему трудових прав громадян. 2.Скласти схеми видів робочого часу і часу відпочинку. 3. Опрацювати та законспектувати проект Трудового кодексу України. <i>Реферат*</i>. [22,23,24]</p>		
	<p>Тема 7. Основи адміністративного права (базова та додаткова література). Завдання: 1.Скласти схему джерел адміністративного права. 2.Використовуючи Кодекс України про адміністративні правопорушення скласти схему видів адміністративних стягнень. 3. Визначити спільні і відмінні риси між суб'єктами адміністративного права та адміністративних правопорушень. <i>Реферат*</i>. [11,12,13]</p>	5	10
	<p>Тема 8. Основи кримінального права (базова та додаткова література). Завдання: 1.Використовуючи Кримінальний кодекс України визначити види звільнення від кримінальної відповідальності. 2. Скласти схему кримінальних злочинів. 3. Назвати та охарактеризувати особливості кримінальної відповідальності та покарання неповнолітніх. <i>Реферат*</i>. [32,33]</p>	5	10
	Разом	44	80

7. Індивідуальні завдання

Тематика рефератів:

1. Основні закономірності виникнення держави і права.
2. Особливості формування держави у різних народів.
3. Типи держави і права.
4. Загальна характеристика держав, що існували на території України.
5. Основні напрямки формування громадянського суспільства і правової держави в Україні.
6. Поняття та система нормативних актів.
7. Право творення як процес самоорганізації права.
8. Реалізація норм права: загальна характеристика.

9. Поняття і види правосвідомості і правової культури.
- 10.Правова поведінка.
11. Система і джерела адміністративного права.
- 12.Органи (посадові особи), уповноважені розглядати справи про адміністративні правопорушення.
13. Провадження у справах про адміністративні правопорушення.
14. Юридичні факти.
- 15.Дієздатність фізичних осіб. Її види.
- 16.Спадкування за заповітом.
- 17.Здійснення права на спадкування.
- 18.Поняття та ознаки юридичної особи.
19. Визначення походження дитини.
20. Поділ майна подружжя.
- 21.Усиновлення.
22. Матеріальна відповідальність сторін трудового договору.
23. Оплата праці.
24. Праця жінок та молоді.
- 25.Порядок використання та охорона надр.
26. Юридична відповідальність за екологічні правопорушення.
- 27.Загальна характеристика законодавства про охорону навколишнього природного середовища.
28. Управління в галузі використання і охорони земель.
- 29.Особливість кримінальної відповідальності при співучасті.
30. Особливість кримінальної відповідальності при добровільній відмові від вчинення злочину.

8. Методи навчання

Теоретичні і практичні положення дисципліни «Основи правознавства» вивчаються студентами в процесі роботи над лекційним курсом, участі у практичних заняттях, при виконанні контрольної роботи, самостійній роботі з навчальною і спеціальною літературою.

Лекція є основною формою навчального процесу. Мета лекції – розкрити основні положення теми, досягнення науки, з'ясувати невирішені проблеми, узагальнити досвід роботи, дати рекомендації щодо використання основних висновків за темами на практичних заняттях.

Практичне заняття – це колективний науковий пошук певної навчальної проблеми і шляхів її ефективного розв'язання. Учасники заняття аналізують проблему, виявляють причинно-наслідкові зв'язки, висувають шляхи її оптимального вирішення, відповідають на запитання і дискутують.

Самостійна робота студентів полягає у вивченні та опрацюванні наукової, навчально-методичної літератури, законодавчих і нормативних актів, виконанні навчальних завдань.

При викладанні навчальної дисципліни для активізації навчального процесу передбачено застосування сучасних інноваційних методів (технологій) навчання, таких, як: проблемні лекції, робота в малих групах, семінари-дискусії, кейс-метод, ділові ігри, презентації.

Проблемні лекції – при читанні лекції студентам даються проблемні питання для самостійного розміркування, на які вони можуть відповісти в процесі лекції. Система питань у ході лекції відіграє активізуючу роль, примушує студентів сконцентруватися і почати активно мислити в пошуках правильної відповіді.

Робота в малих групах – використовуються з метою активізації роботи студентів при проведенні семінарських і практичних занять. Це так звані групи психологічного комфорту, де кожен учасник відіграє особливу роль і певними своїми якостями доповнює інших. Використання цієї технології дає змогу структурувати практично-семінарські заняття за формою і змістом, створює можливості для участі кожного студента в роботі за темою заняття, забезпечує формування особистісних якостей та досвіду соціального спілкування.

Семінари-дискусії (круглий стіл) – передбачають обмін думками і поглядами учасників з приводу даної теми, а також розвивають мислення, допомагають формувати погляди і переконання, виробляють вміння формулювати думки й висловлювати їх, вчать оцінювати пропозиції інших людей, критично підходити до власних поглядів.

Кейс-метод (метод аналізу конкретних ситуацій) – дає змогу наблизити процес навчання до реальної практичної діяльності спеціалістів і передбачає розгляд виробничих, управлінських та інших ситуацій, складних конфліктних випадків, проблемних ситуацій, інцидентів у процесі вивчення навчального матеріалу.

Ділові ігри – форма активізації студентів, за якої вони задіяні в процесі інсценізації певної виробничої ситуації у ролі безпосередніх учасників подій.

Дистанційне навчання – комплексний індивідуалізований процес передання і засвоєння знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності людини, який відбувається за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників навчання у спеціалізованому середовищі, яке створене на основі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій.

Основною платформою для проведення дистанційного навчання є система MOODLE (<https://moodle.udau.edu.ua/>)

Курс для дистанційного вивчення характеризується логічною послідовністю викладення основного матеріалу, має чітку структуру та комбінує традиційні (модифіковані до цифрового простору) й інтерактивні методи навчання.

9. Методи контролю

Для забезпечення оцінювання студентів проводиться поточно-модульний контроль. З дисципліни «Основи правознавства», для якої підсумковий контроль передбачено у формі заліку, на поточно-модульний контроль виділяється 100 балів.

При контролі систематичності та активності роботи на практичних заняттях оцінюванню в балах підлягають: рівень знань, необхідний для виконання завдань, що передбачені для самостійного опрацювання; повнота,

якість і вчасність їх виконання та результати захисту; рівень знань, продемонстрований у відповідях і виступах; активність при обговоренні питань, що винесені на практичне заняття; результати експрес-контролю тощо.

Модульний контроль передбачає перевірку стану засвоєння визначеної системи елементів знань та вмій студентів з того чи іншого модулю.

При контролі виконання індивідуальних завдань, які передбачені робочою навчальною програмою дисципліни, оцінюванню в балах підлягають: самостійне опрацювання окремих питань; написання рефератів, есе; підготовка конспектів навчальних чи наукових тестів; підготовка реферативних матеріалів з публікацією тощо.

При виконанні модульних (контрольних) завдань оцінюванню в балах підлягають теоретичні знання і практичні уміння, яких набули студенти після опанування певного модуля. Модульний контроль проводиться письмово у формі тестів.

Результати поточно-модульного контролю виставляються в журналах обліку роботи викладача.

Повторне виконання модульних контрольних робіт та індивідуальних завдань на вищу кількість балів дозволяється, як виняток, з поважних причин за погодженням викладача, який викладає дисципліну, з дозволу декана факультету до початку підсумкового контролю.

У разі невиконання певних завдань поточного контролю з об'єктивних причин, студенти мають право, з дозволу викладача, скласти їх до останнього семінарського заняття. Час і порядок складання визначає викладач.

У разі, коли студент не з'явився на проведення модульної контрольної роботи без поважних причин, він отримує нуль балів.

Перездача модульного контролю допускається у строки, які встановлюються викладачем.

Знання студента з певного модуля вважаються незадовільними, за умови коли сума балів його поточної успішності та за модульний контроль складають менше 61% від максимально можливої суми за цей модуль. В такому випадку можливе повторне перескладання модуля у терміни встановлені викладачем.

Рейтингова сума балів з навчальної дисципліни після складання поточно-модульного контролю виставляється як сума набраних студентом балів протягом семестру. Якщо у підсумку студент отримав за рейтинговим показником оцінку «FX», то він допускається до повторного складання поточно-модульного контролю з дисципліни. Студент, допущений до повторного складання поточно-модульного контролю зобов'язаний у терміни, визначені деканатом, перездати невиконані (або виконані на низькому рівні) завдання поточно-модульного контролю, виконати модульні контролі. Рейтинговий показник студента з навчальної дисципліни при цьому визначається за результатами повторного складання і не впливає на загальний рейтинг студента.

**10. Розподіл балів, які отримують студенти
при формі контролю «залік»**

Поточний (модульний) контроль								Сума
Змістовий модуль 1		Змістовий модуль 2						
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	100
12	12	12	12	13	13	13	13	

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

11. Методичне забезпечення

1. Поліщук О.А. Основи правознавства. Методичні рекомендації з вивчення дисципліни та підготовки до практичних занять, виконання самостійної роботи, індивідуальної роботи, виконання контрольних робіт студентами денної і заочної форм навчання інженерно-технологічного факультету за спеціальністю 208 «Агроінженерія». Умань. УНУС. 2020. 55 с.

12. Рекомендована література

Базова

1. Білошкурська З.П., Машковська Л.В., Поліщук О.А., Коваленко-Чукіна І.Г. Правознавство. Навчальний посібник. Умань. ВПЦ. «Візаві». 2019. 739 с.
2. Булеци С.Б., Фазикоша В.Г. Сімейне право України. Підручник. К.: Видавництво «Знання». 2015. 375 с.
3. Гіренко І.В., Білошкурська З.П., Машковська Л.В., Поліщук О.А., Коваленко-Чукіна І.Г. Земельне право. Підручник. Умань: ВПЦ «Візаві», 2019. 711 с.

4. Ємелянв В.М. Кримінальне право України. Науково-практичний посібник. Харків. «Право». 2018. 135 с.
5. Кузьменко О.В. Курс адміністративного права України. Підручник. К.: Юрінком Інтер. 2018. 901 с.
6. Курило В.І., Білошкурська З.П., Бурлака С.І., Поліщук О.А. Договірне право в аграрних відносинах. Підручник. Умань: ВПЦ «Візаві», 2017. 416 с.
7. Курило В.І., Білошкурська З.П., Поліщук О.А. Господарське право. Навчальний посібник. Умань: ВПЦ «Візаві», 2018. 488 с.
8. Кучера В.О. Трудове право України. Навчальний посібник. Львів.: ЛьвДУВС. 2017. 564 с
9. Логінова М.О., Кафарський В.О. Основи правознавства. К.: Центр навчальної літератури. 2014. 568 с.
10. Шишка Р.Б. Цивільне право України . Підручник. К.: Видавництво Ліра-К.: 2018. 736 с.

Додаткова

(Нормативно-правові акти)

1. Конституція України [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
2. Господарський кодекс України: [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
3. Земельний кодекс України. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14>
4. Кодекс законів про працю України. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08>
5. Кримінальний кодекс України. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>
6. Кодекс України про адміністративні правопорушення. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>
7. Сімейний кодекс України. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14>
8. Цивільний кодекс України: Закон України [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>

13. Інформаційні ресурси

1. Офіційний веб-портал Верховної Ради України <http://zakon4.rada.gov.ua/laws>
2. Веб-портал органів виконавчої влади України www.kmu.gov.ua
3. Сайт Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України <http://www.me.gov.ua/?lang=uk-UA>
4. Сайт Міністерства енергетики та захисту довкілля України <https://menr.gov.ua/>
5. Економіко-правова бібліотека <https://www.pravo.vuzlib.su/>
6. Мего-Інфо - Юридичний портал №1 <http://mego.info/>
7. Правознавець. Електронна бібліотека юридичної літератури

<http://www.pravoznavec.com.ua/>

8. Юридичний портал <https://codex.at.ua/>

9. Сайт Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського
<http://www.nbu.gov.ua/>

10. Сайт Національної парламентської бібліотеки України <http://nplu.org/>

11. Сайт Державної науково-технічної бібліотеки України
<http://www.gntb.gov.ua/ua/>